

STORTINGET

Innst. 76 L

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Prop. 9 L (2019–2020)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i universitets- og høyskoleloven (vil- kår for statstilskudd til private høyskoler)

Til Stortinget

Sammendrag

Kunnskapsdepartementet foreslår i proposisjonen å lovfeste et krav om at private høyskoler må ha institusjonsakkreditering for å kunne motta statstilskudd. Endringen innebærer en innskjerping av kravene til å motta statstilskudd for private høyskoler sammenliknet med dagens regelverk. Samtidig ønsker departementet å videreføre dagens praksis med at det er Stortinget som gjennom behandlingen av statsbudsjettet endelig beslutter hvilke institusjoner som skal motta tilskudd, og tilskuddets størrelse. Institusjonsakkreditering vil dermed være en forutsetning for å kunne søke og motta statstilskudd, men gir likevel ikke virksomheter med slik akkreditering rett til statstilskudd.

Departementet legger vekt på at institusjonsakkreditering som kriterium vil bidra til likebehandling av private og statlige institusjoner, samt sikre at bare institusjoner som har høyere utdanning, faglig utviklingsarbeid, formidling og forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid som primærvirksomhet, kan få støtte. Videre viser departementet til at et krav om institusjonsakkreditering som vilkår for statstilskudd vil kunne stimulere til en struktur med færre og sterkere institusjoner også i den private delen av sektoren.

Videre foreslår departementet en overgangsperiode på fem år fra lovens ikrafttredelse for de private høy-

skolene som i dag mottar statstilskudd, men ikke oppfyller de nye vilkårene. Departementet mener overgangsperioden vil gi høyskolene rimelig tid til å omstille seg til nytt regelverk.

Departementet mener det er viktig med en mangfoldig universitets- og høyskolesektor. Departementet foreslår derfor at det lovfestes at det unntaksvis kan gis statstilskudd til private virksomheter som har akkrediterte studietilbud, men ikke institusjonsakkreditering, dersom det foreligger særlige samfunnsmessige behov for virksomheten.

Forslaget om lovendring bygger på anbefalinger gitt av en ekspertgruppe i rapporten «Med kvalitet som kriterium – gjennomgang av tilskuddsordningen for private høyskoler», juni 2017. Ekspertgruppen la vekt på at kriteriene for å motta statstilskudd bør fremme kvalitet, være objektive, transparente, forutsigbare og enkle å praktisere for departementet. Institusjonsakkreditering som vilkår for å motta statstilskudd er en av anbefalingene i ekspertgruppens rapport.

Departementet foreslår også å utvide bestemmelsen som gir departementet hjemmel til å gi forskrift om vilkår for disponering av statstilskudd til private høyskoler, slik at departementet også kan fastsette vilkår for å kunne motta statstilskudd i forskrift.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Martin Henriksen, Nina Sandberg og Torstein Tvedt Solberg, fra Høyre, Marianne Synnes Emblemsvåg, Kent Gudmundsen, Turid Kristensen og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen og

lederen Roy Steffensen, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Marit Knutsdatter Strand, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til at Kunnskapsdepartementet foreslår å lovfeste et krav om at private høyskoler må ha institusjonsakkreditering for å kunne motta statstilskudd. Komiteen merker seg at slik akkreditering ikke vil innebære rett til statstilskudd, men at det fortsatt vil være Stortinget som i budsjettssammenheng treffer endelig beslutning om hvilke institusjoner som får tilskudd, og størrelsen på dette.

Komiteen vil understreke viktigheten av en mangfoldig universitets- og høyskolesektor, der det legges til rette for nytenking og kreativitet.

Komiteen viser ellers til proposisjonen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, merker seg videre at flere av de private høyskolene som mottar statlige tilskudd, selv har vært pådrivere for at staten skal stille like strenge krav til kvalitet og ha samme forventninger om robusthet til dem som til de statlige institusjonene, og at forslaget har bred tilslutning blant høringsinstansene.

Flertallet er positive til at det unntaksvis kan gis statstilskudd til private virksomheter som har akkrediterte studietilbud, men ikke institusjonsakkreditering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker at det bør stilles høye kvalitetskrav til private utdanninger som mottar statlige tilskudd. Disse medlemmer ser at institusjonsakkrediteringskravet kan bidra til kvalitet, men også til strukturrasjonalisering.

Disse medlemmer mener at den foreslåtte lovendringen i realiteten kan innebære en betydelig begrensning i muligheten for statlig finansiering. Selv om institusjonsakkreditering ikke skal utløse tilskudd automatisk, vil det være hovedforutsetningen for å søke tilskudd, og virke som et konkurransefortrinn i avveiningen av hvilke læresteder som bør få tilskudd.

Disse medlemmer har for øvrig registrert NOKUTs høringsuttalelse, der NOKUT skriver at de mener at den kvalitetsmessige gevinsten for de små høyskolene som vil bli berørt av ordningen, etter NOKUTs vurdering neppe vil stå i forhold til ressursbruken. Disse medlemmer forutsetter at departementet i sin varslede oppfølging av de private høyskolenes situasjon har et særlig fokus på balansen mellom institusjonenes ressursbruk og andre viktige samfunnshensyn.

Disse medlemmer understreker at innskjerpingen etter departementets syn vil stimulere til en struktur med færre og sterkere institusjoner. Disse medlemmer advarer mot at dette vil kunne motvirke et ønsket, men allerede svekket, mangfold i høyere utdanning. Disse medlemmer vil ikke støtte strukturelle grep som svekker det sammensatte og desentraliserte tilbudet norsk høyere utdanning bør ha.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at det foreslåtte unntaket i lovendringen neppe vil sikre et slikt mangfold. Disse medlemmer viser til Meld. St. 18 (2014–2015) Konsentrasjon for kvalitet – Strukturreform i universitets- og høyskolesektoren, hvor behovet for en mangfoldig universitets- og høyskolesektor løftes fram, som bidrar til mobilitet, samarbeid og arbeidsdeling mellom institusjoner og til å opprettholde faglig spesialisering. Disse medlemmer understreker at det generelt trengs bedre incentiver for en mer diversifisert og desentralisert høyere utdanning i Norge, og vil ikke støtte lovfestingen av kravet om institusjonsakkreditering.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet er enig i forslaget om å likebehandle statlige og private institusjoner ved å sette vilkår om institusjonsakkreditering, forutsatt at unntaksbestemmelsen om at akkreditert studietilbud kan utløse statstilskudd, blir reell. Disse medlemmer vil understreke at hovedfunksjonen med akkrediteringskravet er å sikre kvaliteten i utdanningstilbudet og ikke være et instrument for å rasjonalisere antall institusjoner. Disse medlemmer mener at unntaksbestemmelsen må være reell og ikke praktiseres innskrenkende på en måte som tvinger mindre institusjoner til å gjennomføre kostnadskrevenne tilpasninger som ikke står i forhold til den kvalitetsmessige gevinsten ved omleggingen.

For å hindre sentralisering i sektoren mener disse medlemmer det er viktigere å vurdere hvilke krav som stilles for akkreditering av institusjoner og tilbud, enn selve vilkåret om akkreditering. Disse medlemmer mener det samme gjelder for de statlige institusjonene, og mener hele strukturreformen i høyere utdanning viser behovet for en vurdering av akkrediteringskravene for å sikre en bedre arbeidsdeling i sektoren og mulighet til å ivareta institusjonenes brede samfunnsmandat.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser

til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i universitets- og høyskoleloven (vilkår for statstilskudd til private høyskoler)

I

I lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler skal § 8-3 lyde:

§ 8-3 Statstilskudd og egenbetaling

(1) Private institusjoner som er akkreditert som høyskole, vitenskapelig høyskole eller universitet etter § 3-1, og som tilfredsstiller kravene i denne lov, kan etter søknad til departementet kjennes berettiget til statstilskudd til dekning av driftskostnader for den akkrediterte virksomheten.

(2) Private høyskoler som tilfredsstiller kravene i denne lov, og som ikke har akkreditering som nevnt i første ledd, kan, etter søknad til departementet, kjennes beretti-

get til statstilskudd til dekning av driftskostnader for utdanninger som er akkreditert av NOKUT dersom det foreligger særlige samfunnsmessige behov.

(3) Alle private universiteter og høyskoler skal benytte statstilskudd og egenbetaling fra studentene til den akkrediterte utdanningen og innenfor lovens formål.

(4) Private universiteter og høyskoler som mottar statstilskudd, skal la tilskudd og egenbetaling komme studentene til gode. Private universiteter og høyskoler som mottar statstilskudd, kan ikke foreta utdelinger.

(5) Private universiteter og høyskoler som ikke mottar statlig tilskudd, kan ikke foreta utdelinger som medfører at egenkapitalen blir lavere enn 20 prosent av eiendelene.

(6) Departementet kan gi forskrift om nærmere vilkår for statstilskudd.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 28. november 2019

Roy Steffensen

leder og ordfører

